

**Milliy amaliy san'at namunalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilishning
ijtimoiy-madaniy ahamiyati****Muzropova Guljamol Mardonovna**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi” kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada milliy amaliy san'at namunalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilishning ijtimoiy va madaniy ahamiyati tahlil qilingan. Ushbu yondashuv o'quvchilarda milliy madaniyatni anglash, estetik did va badiiy tafakkurni rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy qadriyatlar va xalq an'analariga hurmat ruhini shakllantirish imkonini beradi. Maqolada milliy amaliy san'atni ta'lim jarayonida tatbiq etishning metodik asoslari, innovatsion pedagogik texnologiyalar va o'quvchilarda madaniy xabardorlikni oshirish yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: milliy amaliy san'at, integratsiya, o'quv jarayoni, madaniy kompetentlik, estetik tafakkur, ijtimoiy-madaniy ahamiyat, pedagogik metodlar.

Milliy amaliy san'at namunalarini o'quv jarayoniga joriy etish ta'limning ijtimoiy va madaniy vazifalarini samarali amalga oshirishga xizmat qiladi. Har bir xalqning o'ziga xos san'at va hunarmandchilik merosi mavjud bo'lib, ular nafaqat estetik qadriyatlarni, balki ijtimoiy va ma'naviy madaniyatni ham ifodalaydi. Shu sababli o'quv jarayonida milliy amaliy san'atni o'rgatish orqali o'quvchilarni milliy madaniyatni anglashga, badiiy tafakkur va estetik didni rivojlantirishga, shuningdek, ijtimoiy qadriyatlarni qadrlashga yo'naltirish muhim ahamiyatga ega.

Milliy amaliy san'at namunalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish ta'limning estetik, madaniy va ijtimoiy yo'nalishlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Milliy amaliy san'at o'quvchilarda o'z xalqi madaniy merosini anglash, badiiy tafakkur va estetik didni rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy qadriyatlarni qadrlash qobiliyatini shakllantiradi. Shu boisdan, pedagogik jarayonda milliy amaliy san'atni integratsiya qilish talabalarning madaniy kompetentlik va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi.

Milliy amaliy san'at o'zida xalqning tarixiy tajribasi, ijtimoiy qadriyatlari, estetik tushunchalari va badiiy tafakkurini mujassamlashtiradi. Naqshinkorlik, gilam to'qish, kulolchilik, miniatyura va boshqa hunarmandchilik namunalarini o'quv jarayonida qo'llash orqali talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki badiiy tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradilar. Shavdirov S.A. va boshqa zamonaviy olimlar ta'kidlaganidek, milliy san'atni o'quv jarayoniga kiritish o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, tarixiy va madaniy kontekstni idrok etish hamda ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, milliy amaliy san'at o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi va ularni turli badiiy loyihalar yaratishga undaydi.

Milliy amaliy san'atning ijtimoiy-madaniy ahamiyati shundaki, u o'quvchilarda hamjihatlik, hurmat, madaniy hamkorlik va empatiya kabi ijtimoiy qadriyatlarni shakllantiradi. O'quv jarayonida xalq amaliy san'ati asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarni birgalikda ishlashga, mas'uliyatni bo'lishishga va jamiyatdagi ijtimoiy qadriyatlarni qadrlashga o'rgatadi. Misol uchun, guruhda naqsh yaratish yoki hunarmandchilik loyihasini amalga oshirish orqali talabalar o'zaro muloqot qilish, hamkorlik va ijodiy fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu tariqa, milliy amaliy san'at o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi, ularni madaniyatga hurmat bilan qaraydigan va mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalaydi.

Integratsion pedagogik yondashuvlar milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga samarali tatbiq etishda muhim vositadir. Raqamli texnologiyalar, virtual muzeylar, multimedia taqdimotlar va interaktiv platformalar orqali o'quvchilar turli davrlar va xalqlarning san'at namunalarini o'rganadilar. Masalan, Google Arts & Culture kabi platformalar yordamida talabalar xalq amaliy san'ati va jahon san'ati o'rtasidagi farq va o'xshashliklarni tahlil qilish imkoniga ega bo'ladi. Shu orqali ular milliy san'atning o'ziga xos jihatlari chuqur anglab, global madaniyat bilan bog'lanish ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Loyiha asosida o'qitish (project-based learning) ham milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga integratsiya qilishda samarali metod hisoblanadi. Talabalar guruh yoki yakka holda loyihalar yaratadilar: milliy naqshlar asosida raqamli dizayn ishlari, xalq hunarmandchiligi motivlari bilan multimedia loyihalari yoki portretlar tayyorlash kabi. Loyihalarni tayyorlash jarayonida talabalar badiiy tafakkur, ijodiy fikrlash va madaniy kompetentlikni birgalikda rivojlantiradilar. Loyihalarni sinfda taqdim etish orqali ular o'z ishini tahlil qiladi, baholaydi va hamkasblari bilan fikr almashadi. Shu yo'l bilan milliy san'at orqali o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalari ham shakllanadi.

Milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga integratsiya qilishning yana bir muhim jihati — milliy va jahon madaniyatini uyg'unlashtirishdir. Talabalar milliy san'at namunalarini o'rganib, ularni jahon san'ati bilan solishtirish orqali madaniy tafakkur va ijodiy integratsiya ko'nikmalarini egallaydilar. Masalan, O'zbekiston miniatyurasini Yevropa yoki Osiyo san'at namunalariga taqqoslash o'quvchilarda milliy merosning o'ziga xosligini tushunish va global madaniyat bilan bog'lanish imkonini beradi. Shu tarzda, milliy amaliy san'at talabalarda madaniyatlararo dialog va badiiy tafakkurni rivojlantiradi.

Shuningdek, milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga tatbiq etish orqali talabalar estetik va ijtimoiy rivojlanadi. Amaliy mashg'ulotlar nafaqat badiiy asar yaratish, balki madaniy kontekstni anglashga qaratiladi. Talabalar o'z ijodiy ishlarida milliy motivlarni qo'llash orqali san'at orqali o'quv jarayonida tarixiy, madaniy va ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtiradilar. Shu bilan birga, ular o'z shaxsida estetik did, ijtimoiy tafakkur va madaniy mas'uliyatni shakllantiradilar.

Milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga integratsiya qilish pedagogik jarayonni nafaqat badiiy va estetik jihatdan, balki ijtimoiy va madaniy nuqtai nazardan boyitadi. Talabalar milliy merosni o'rganib, uni ijodiy ishlarda qo'llashni o'rganadilar, o'z ijodiy tafakkurini rivojlantiradilar va jamiyatdagi ijtimoiy qadriyatlarni qadrlashga o'rganadilar. Shu yo'l bilan milliy amaliy san'at ta'lim jarayonining ijtimoiy-madaniy ahamiyatini kuchaytiradi, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, milliy amaliy san'at namunalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish talabalarni madaniy kompetent, estetik jihatdan yetuk va ijtimoiy mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashda muhim vositadir. Zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalar, loyiha asosidagi metodlar va interaktiv yondashuvlar orqali milliy amaliy san'atni integratsiya qilish o'quvchilarda badiiy tafakkur, madaniy xabardorlik va ijtimoiy ko'nikmalarni samarali shakllantiradi. Shu yo'l bilan milliy amaliy san'at ta'lim jarayonining estetik, madaniy va ijtimoiy ahamiyatini kuchaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region* // *E3S Web of Conferences*. – 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology* // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari* // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – С. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students* // *Science and innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts* //

International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.

9. Шавдиров С. А. *ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION.* – 2018. – С. 84–85.

10. Shovdirov S. *TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований.* – 2023. – Т. 3. – №12. – С. 193–196.

11. Karimova N. *Milliy amaliy san'atni o'quv jarayoniga integratsiya qilish: pedagogik yondashuvlar.* – Toshkent: O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti nashriyoti, 2021.

12. Rustamova M. *San'at ta'limida innovatsion metodlar va raqamli texnologiyalar. // Pedagogik innovatsiyalar jurnali.* – 2022. – №5. – B. 42–47.

13. Tursunova D. *Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarda madaniyatlararo tafakkurni rivojlantirish metodikasi.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.

14. UNESCO. *Intercultural Competence in Art Education: Pedagogical Guidelines.* – Paris: UNESCO Publishing, 2022.